

УДК 502.3

**Негода Г.Г., завідувач сектору екології та
природоохоронної діяльності управління земельних відносин
та охорони навколишнього природного середовища
Кіровоградської міської ради**

ПРО СТАН ВИКОНАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ У М. КІРОВОГРАДІ

Сектор екології та природоохоронної діяльності є структурним підрозділом управління земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища Кіровоградської міської ради, який керується Конституцією України, законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про відходи», «Про екологічну експертизу», «Про природно-заповідний фонд в Україні».

Головним завданням сектору є забезпечення реалізації повноважень Кіровоградської міської ради у галузі охорони навколишнього природного середовища відповідно до чинного законодавства.

Основні функції сектору: підготовка місцевих, загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля; пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятки природи, історії або культури, які охороняються законом; здійснення контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами у межах наданих повноважень та здійснення контролю за станом охорони зелених насаджень; координація діяльності спеціально уповноважених державних органів управління з охорони природи, підприємств, установ та організацій різних форм власності, органів місцевого самоврядування у сфері охорони навколишнього природного середовища; розгляд скарг, звернень і заяв громадян, організація та підготовка відповідей.

Для забезпечення реалізації заходів щодо охорони довкілля щороку в рамках Програми економічного і соціального розвитку міста Кіровограда розробляється Програма природоохоронних заходів місцевого значення, яка визначає пріоритети екологічної політики, передбачає поліпшення стану довкілля за рахунок удосконалення регулювання використання природних ресурсів, додаткового залучення коштів з різних джерел на здійснення заходів щодо охорони довкілля, координації підприємств різних форм власності на території міста Кіровограда з метою дотримання ними вимог природоохоронного законодавства України.

Основною метою Програми є поліпшення довкілля та використання природних ресурсів у місті Кіровограді шляхом здійснення заходів з охорони і раціонального використання водних ресурсів та протиповеневі заходи, охорони атмосферного повітря, заходи поводження з побутовими, виробничими та токсичними відходами, заходи з озеленення міста, заходи по виконанню комплексної програми захисту населення Кіровоградської області від впливу іонізуючих випромінювань, екологічної освіти та виховання.

Для поліпшення стану довкілля протягом 2013-2014 років були виконані наступні природоохоронні заходи:

- роботи по розчищенню русла річки Інгул в межах міста Кіровограда згідно з робочим проектом "Розчистка р. Інгул на ділянці від мосту по вулиці Кірова до гирла р. Сугоклеї" та поглиблено 430 метрів русло річки Інгул (від вулиці Кірова до вулиці Кропивницького);
- розчистка русла річки Біянка в районі вулиці Колодязної та провулка Криничуватого міста Кіровограда;
- виконано комплекс заходів щодо підтримання належного санітарного стану русел річок Інгул в центральній частині міста, Сазанівка та Біянка;
- станом на квітень місяць 2015 року проводяться роботи по розчищенню обвідного каналу відповідно до робочого проекту «Розчищення обвідного каналу річки Інгул в районі парку Пушкіна міста Кіровограда»;
- проведено заміну аварійного 3-го щитовидного затвору (шандора) на водозливній греблі гідротехнічної споруди Кіровоградського водосховища;
- проведено обрізування 341 дерева та знесення 137 аварійних дерев на території міста, здійснено покіс карантинних бур'янів, придбано посадковий матеріал для висадження на території КРЕПів, ЖЕКів та закладах освіти;
- виконано обрізування 527 дерев та видалення 143 дерева на території дитячих навчальних закладів та загальноосвітніх школах;
- обстеження та паспортизація гідротехнічної споруди Кіровоградського водосховища;
- доопрацювання проектно-кошторисної документації по об'єкту: «Перенесення існуючих комунікаційних мереж у зв'язку з розчисткою русла р. Інгул у м. Кіровограді».

Екологічний стан у місті Кіровограді в основному залишався стабільним. Надзвичайних ситуацій техногенно-екологічного характеру, які б зумовили значні обсяги чи неконтрольоване забруднення навколишнього середовища, протягом 2014 року на території міста не було. В обсягах використання природних ресурсів, викидах і скидах забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище спостерігався незначний спад.

Слід зазначити, що найбільше викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря надходить від процесів спалювання в котлоагрегатах, газових стаціонарних двигунів, виробничих процесів промислових підприємств міста. До складу забруднюючих речовин, які надійшли в атмосферне повітря міста, входять оксид вуглецю, сполуки азоту, метан, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок та ін.

Для забезпечення стабільності екологічної ситуації, що склалася у м. Кіровограді та для зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, зменшення кількості відходів виробництва та споживання, що утворюються в процесі виробничої діяльності виробничого комплексу обласного центра міською радою проведено певну роботу щодо розробки та виконання відповідних природоохоронних заходів суб'єктами господарювання – основними забруднювачами, за власні кошти підприємствами міста виконано низку природоохоронних заходів:

- КП «Теплоенергетик» проведено чистку відстійника № 1, заміну катіонітового фільтру, проведено налагодження режиму горіння котла № 6.

- Інгульською шахтою Східного ГЗК за власні кошти підприємства проведено роботи по реконструкції головної вентиляційної установки шахти «Північна». Проведено радіаційно-екологічний моніторинг на проммайданчиках в санітарно-захисній зоні і зоні спостереження підприємства. На підприємстві постійно проводиться радіохімічний контроль викидів та скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище та радіологічний контроль питної води Северинівського водозабору.

Також, на підприємстві постійно проводиться переробка відвалів гірничих порід, виконано реконструкцію установки очистки шахтних вод, проведення радіаційно-екологічного моніторингу на проммайданчиках в санітарно-захисній зоні і зоні спостереження підприємства, та виконуються заходи по боротьбі з карантинними бур'янами.

ПАТ «Червона Зірка» за власні кошти виконанні заходи по впровадженню на підприємстві технології щодо фарбування деталей сільськогосподарської техніки екологічно чистими порошковими емаллями та встановлена і введена в експлуатацію установка для термічного знешкодження лакофарбувальних відходів, проведення інвентаризацію викидів в атмосферу від встановленої в ПКЗМ лінії фарбування. Придбано контейнери єврозразка для роздільного сортування відходів в рамках впровадження та реалізації на підприємстві програми «Чистий завод».

Також, зазначене підприємство розробило план заходів на 2015 рік з охорони навколишнього природного середовища, а саме:

- щомісячне налагодження пальників лінії порошкового фарбування з метою кращого згоряння палива та скорочення викидів забруднюючих речовин;

- проведення інвентаризації викидів в атмосферу від стаціонарних джерел для обґрунтування обсягів викидів та отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

- утилізація відпрацьованої полімерної тари.

Кіровоградською ДЕД ПАТ «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України» власними коштами проведено низку природоохоронних заходів по поліпшенню системи пило – газоочищення.

Товариством з обмеженою відповідальністю «КАТП-1128» проведено заходи по зменшенню негативного впливу діючого сміттєзвалища на довкілля м. Кіровограда, укладено договір виконання робіт по гасінню пожеж з підрозділом МНСУ в області, відповідно до якого, у разі виникнення значних займань сміття, здійснюється виклик останніх для гасіння відходів. Також, для своєчасного виявлення осередків займання та спалаху відходів:

- безпосередньо на сміттєзвалищі встановлено відеокамеру IP D-Link DCS-930L, яка функціонує в режимі реального часу;

- забезпечено онлайн спостереження за звалищем з виходом на міську аварійну службу 1580;

- забезпечено онлайн спостереження за звалищем з виходом на ДПРЗ-1 УДСНС (пожежний підрозділ МНСУ в області).

Товариством з обмеженою відповідальністю «ЕКОВДМ» проведено заходи по придбанню та впровадженню установки для термічного знищення відходів.

Приватним акціонерним товариством «Креатив» виконано заходи по проведенню вимірів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та проведення налагоджувальних робіт на котлах ТНС – 50.

Зелені насадження є важливим компонентом міського середовища, що має значний вплив на його містобудівні та естетичні ландшафтні характеристики. Для забезпечення збереження існуючих у місті зелених насаджень обстежено та складено акти щодо збереження існуючих зелених насаджень та передано для догляду і збереження орендарям та землекористувачам земельних ділянок. В місті постійно проводяться обстеження аварійних, сухостійних дерев, які підлягають знесенню.

З метою збереження видової різноманітності зелених насаджень міста необхідно щорічно проводити заміну сухих та аварійних насаджень.

Одним з факторів, що впливає на якість довкілля міста Кіровограда, є контроль за кількістю відходів, що утворюються та розміщуються на території міста Кіровограда, ступінню їх небезпечності та рухом. Ця робота знаходиться під постійним контролем міської ради і будується на основі Закону України «Про відходи».

Залишається нагальною проблема утилізації відходів першого, другого та третього класів небезпеки, які накопичено на території підприємств за попередні роки. Основними утворювачами виробничих відходів є промислові підприємства міста.

Для забезпечення зменшення кількості небезпечних відходів, що утворюються на підприємствах, роздільного збирання відходів та використання їх як вторинної сировини в місті працюють суб'єкти господарювання, які мають відповідні ліцензії на право діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами та здійснюють збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини.

Найбільш складним в місті залишається питання поводження з твердими побутовими відходами, існуюче сміттєзвалище організовано понад 50 років тому. У зв'язку з чим вирішення питання будівництва сміттєпереробного заводу та нового полігону для захоронення ТПВ.

Головною причиною незадовільного стану у сфері поводження з твердими побутовими відходами як в Україні в цілому, так і у місті Кіровограді зокрема, є відсутність цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було б постійне зменшення кількості "кінцевих" відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не використовуються як вторинні ресурси з метою заміни первинних ресурсів та енергозбереження. Метою міської ради у сфері поводження з твердими побутовими відходами міста Кіровограда є створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення побутових відходів та обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини. Досягнення цієї мети визначається реалізацією п'яти стратегічних напрямків: технічний, фінансовий, правовий, інституціональний, інформування громадськості (просвітницька робота).

Реалізація цих заходів надасть можливість створити комплексну міську систему управління відходами, що значною мірою вирішить проблему накопичення відходів і обмежить їх шкідливий вплив на навколишнє природне середовище та здоров'я людей, а також дозволить зменшити забруднення території міста побутовими відходами, зменшити обсяги захоронення побутових відходів, поліпшити якість обслуговування мешканців міста у сфері поводження з побутовими відходами.

Для забезпечення зменшення кількості небезпечних відходів, що утворюються на підприємствах, роздільного збирання відходів та використання їх як вторинної сировини в місті працюють суб'єкти господарювання, які мають відповідні ліцензії на право діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами та здійснюють збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини.

Однією з важливих проблем охорони повітряного басейну міста від забруднення шкідливими речовинами, зокрема в плані скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення, є те, що наявне на підприємствах технологічне обладнання, устаткування та очисні споруди, морально застаріли та фізично зношені.

Значний обсяг викидів забруднювальних речовин від автотранспорту організацій і підприємств міста припадає на вантажні автомобілі та пасажирські легкові автомобілі. Автотранспорт є джерелом викидів забруднювальних речовин, що значно погіршує умови розсіювання, створює їх високі концентрації в районах автомагістралей міста і прилеглих до них житлових забудов, де, як правило, проживає і працює значна чисельність населення міста. Це вулиці Жовтневої революції, Маршала Конєва, Героїв Сталінграда, Короленка, Колгоспна. Особливе занепокоєння викликає значна загазованість центральної частини міста, одна із центральних вулиць – Велика Перспективна - перетворилась в дуже завантажену автомагістраль.

Для вирішення даної проблеми пропонується забезпечення транс-портного зв'язку в місті за допомогою електротранспорту (тролейбусів), заміна на автотранспорті пального нафтового походження більш екологічно чистим природним газом (комунальний транспорт), використання на автотранспорті спеціальних моторних масел та якісного пального, його відповідність державним стандартам.

Також найважливішою проблемою в місті Кіровограді залишається охорона поверхневих і підземних вод від забруднення, зменшення скиду недостатньо очищених стічних вод шляхом реконструкції існуючих очисних споруд та будівництва нових, з залученням новітніх вітчизняних біотехнологій очистки господарсько-побутових та промислових стічних вод.

З метою збереження поверхневих вод від забруднення необхідно здійснити розчищення річки Інгул та приведення її русла у природний стан, а також виконати комплекс заходів щодо підтримання належного санітарного стану русла річки Інгул від вулиці Жовтневої революції до вулиці Київської, в подальшому з визначенням місця відпочинку, з обладнанням згідно з правилами охорони життя людей на водних об'єктах з розміщенням роздягальні, санвузол, сміттєвих контейнерів.

Крім того, необхідно посилити контроль за збереженням і відновленням зелених насаджень на території міста, поетапно проводити заміну тих зелених насаджень, які мають незадовільний стан. Рослинність здатна істотно зменшити несприятливий вплив кліматичних і виробничих факторів на умови праці, життя і відпочинку людини, про що свідчить багатий світовий досвід ландшафтної організації промислових територій.

За інформацією комунального підприємства «Кіровоград-Благоустрій» Кіровоградської міської ради» площа зелених насаджень загального користування становить – 689,01 га, обмеженого користування – 1 312,5 га та спеціального – 822,7 га. Провідне і найбільш важливе місце в мережі озелених територій міста належить насадженням загального користування, які безпосередньо впливають на стан міського середовища і виступають місцем відпочинку мешканців міста. Тому з метою збереження біологічного різноманіття необхідно провести реконструкцію об'єктів природно-заповідного фонду.

Через засоби масової інформації проводиться роз'яснення населенню та громадськості по локалізації та проведенню боротьби з американським білим метеликом – винятково агресивним і небезпечним шкідником, здатним завдавати великої шкоди насадженням в населених пунктах, присадибних ділянках, парках, садах та уздовж доріг. Через це знижується врожайність і захисна, декоративна, естетична функція насаджень, погіршуються умови існування фауни.